

JADRANKA VINTERHALTER □ Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

Mreža muzeja u Hrvatskoj posljednjih se godina proširila novim institucijama, obogatila novim zgradama i renovacijama postojećih muzeja te novim stalnim postavima. U 2009. svoja vrata otvaraju obnovljena Galerija umjetnina u Splitu s novim stalnim postavom, i nova zgrada Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu, koji prvi put od osnutka 1954. predstavlja izbor djela iz fundusa u stalnom postavu *Zbirke u pokretu*. Više od godinu dana pratimo izložbe, programe i projekte tih dvaju naših najjačih umjetničkih muzeja okrenutih modernim i suvremenim autorima, procjenjujemo njihovu djelatnost, posjećenost i komunikaciju s publikom te utjecaj na lokalnoj i državnoj razini i u međunarodnom okružju.

Dok je zagrebački MSU imao iznimno veliku medijsku promociju i brojne prikaze i komentare stručnjaka o svim njegovim aspektima - od arhitekture do stalnog postava i izložbene djelatnosti, Galerija umjetnina u Splitu ostala je po strani. Našla se u žiži medijskog zanimanja tek početkom 2011. g. nakon raspisivanja natječaja za izbor ravnatelja, kada se kao protukandidat Boži Majstoroviću, muzejskom savjetniku koji stoji na čelu ustanove od 1998., javio likovni umjetnik u mirovini Josip Botteri Dini, te dobio potporu većine članova Upravnog vijeća Galerije umjetnina. Odavno se nije dogodilo da je izbor ravnatelja jednog muzeja pobudio toliko reakcija i imao takav odjek u medijima, niti pamtimo da je ravnatelj muzejske ustanove dobio toliku potporu i toliko pohvala za svoj rad od članova struke, svojih kolega kustosa, umjetnika, strukovnih udruga kao što ih je dobio Božo Majstorović. Premda je ovaj prikaz bio već dogovoren za časopis *Informatica Museologica*, danas postoji još veća profesionalna i kolegijalna obveza istaknuti izniman stručni doprinos Bože Majstorovića, autora muzeološke koncepcije i stalnog postava, stručnjaka koji je osmislio višegodišnju etapnu obnovu Galerije, ravnatelja koji je svojim proaktivnim stajalištem pokrenuo mali kolektiv da realizira ideje i vizije i time napravi pravi muzeološki pothvat.

Stalni postav muzeja polazi od arhitekture zgrade kao konteksta i od fundusa iz kojega se izabiru predmeti/radovi koji će na optimalan način zrcaliti sadržaj i prirodu zbirke. Ta dva činitelja - prostor i fundus, polazište su za ideju stalnog postava, dok je razrada muzeološkog

sl.1. Zgrada i atrij Galerije umjetnina Split

koncepta bitna kako bi se izabrani radovi u definiranom prostoru postavili u takav međusobni odnos koji prenosi priču o velikoj temi muzeja.

Krenimo od prvog činitelja: zgrada u kojoj je danas smještena Galerija umjetnina izgrađena je 1792. prema projektu splitskog graditelja Petra Kurira, a njezina je prvotna namjena bila bolnička. Doživjela je mnoge preinake, a nakon renovacije 1970., prema projektu Vuka Bombardellija, udomila je Muzej narodne revolucije. Godine 2001. Grad Split je zgradu dodijelio na upotrebu Galeriji umjetnina, slijedeći davnu ideju Emanuela Vidovića iz 1930-ih godina. Kvadratnog je tlocrta, ima prizemlje i jednu etažu te unutarnje dvorište - atrij. Arhitektonska konfiguracija zgrade definira kretanje posjetitelja kružnim tokom unutar svake etaže, što je idealno polazište za muzejske posjetitelje.

Stalni postav Galerije umjetnina Split
2008. - 2009.

Autor stalnog postava / likovnog postava: Božo Majstorović

Arhitektonski projekt stalnog postava: Samuel Martin, dipl. ing. arh. i Ana Grgić, dipl. ing. arh.

Vizualni identitet i signalizacija:
Viktor Popović

Likovni suradnik: Damir Sokić

Suradnici: Jasminka Babić, Iris Slade, Marija Vuković Stipišić

Restauratorski radovi: Eleonora Klein, Mia Tomić

Opseg: 390 umjetničkih djela

Površina: oko 2 200 m²

sl.2. Stalni postav s djelima iz Zbirke starih majstora i Zbirke ikona

Splitska Galerija umjetnina osnovana je 1931., dvadeset i šest godina nakon Moderne galerije u Zagrebu, čime se svrstava među najstarije, a po fondusu koji ima više od 3 500 djela pripada među najveće hrvatske umjetničke muzeje. Približno 400 radova, tj. više od desetine fundusa, uključeno je u stalni postav.

Zadnji stalni postav bio je izložen za javnost u staroj galerijskoj zgradi u Lovretskoj ulici 11, a publika ga je mogla razgledati do 1982. Nakon toga je skinut i tek tridesetak godina kasnije, u obnovljenoj zgradi Stare bolnice, na adresi Ulica kralja Tomislava 15, novi je postav otvoren za javnost 9. svibnja 2009.

Radovi na adaptaciji, rekonstrukciji i dogradnji Galerije umjetnina trajali su od 2004. do 2009. i podijeljeni su u dvije faze.

U prvoj fazi, koja je trajala od 2004. do 2006., zgrada je rekonstruirana na način da je uz minimalne intervencije prilagođena novim muzeološkim potrebama. Na sjevernoj strani, iznad izložbenog prostora, dograđene su dvije etaže u koje su smješteni uredi, knjižnica, arhiv, restauratorska radionica, soba za sastanke i dva apartmana za goste. Time je Galerija umjetnina dobila sve prema muzeološkim standardima potrebne prostore za funkcioniranje ustanove, i to u odgovarajućim omjerima kvadraturā prostora (v. shemu).

Druga faza obnove započinje 2007., uz novu financijsku potporu Ministarstva kulture RH i Grada Splita, i traje do svibnja 2009. U tom je razdoblju dovršena adaptacija zgrade, obavljani su pripremni radovi i realiziran novi stalni postav.

Obnovljena zgrada ima 4 500 m², od čega je površina stalnog postava 2 200 m². Stalni postav počeo je na

prvoj etaži, a proširen je u prizemlju, nakon čega je sav otvoren za posjetitelje. Kako Galerija umjetnina zasada nema poseban prostor za povremene izložbe, inače planiran za treću fazu uređenja u bedemu Cornaro, šest mjeseci u godini postav se u prizemlju skida, a prostor preobražava u izložbenu galeriju. Bez obzira na to što je takav režim stalnog postava neadekvatan i u praksi bi ga trebalo izbjegavati, on će se prakticirati sve do završetka cjelovitog projekta i izgradnje prostora za povremene izložbe u bastionu Cornaro. Opravdava ga poslanje Galerije umjetnina, koja je okrenuta suvremenoj i recentnoj umjetnosti, novim ciklusima i opusima, mladim autorima i projektima koje treba pravodobno pokazati javnosti.

Adaptacija je izvedena prema projektu mlađih splitskih arhitekata Samuela Martina i Ane Grgić, koji su uspjeli oblikovati jednostavan i funkcionalan prostor s dvoranama skladnih dimenzija koje omogućuju raspored umjetnina ugodan za razgledavanje. Zgrada ima velik broj otvora - prozora, koji su zbog muzeoloških razloga - prodora prevelike količine dnevnog svjetla, većinom morali biti djelomično ili potpuno zatvoreni. To je postignuto perforiranim bijelim panoima od medijapana. U slučajevima kada se dopušta djelomičan prodor svjetlosti perforacije su otvorene, a iza paravana se nazire vanjski prostor, mediteransko zelenilo i vizura Dioklecijanove palače na južnoj strani. U pojedinim sektorima postava panoi su zatvoreni crnim zaslonom, koji sprečava prodor svjetlosti, te kontrastom s bijelom podlogom panoa potencira vizualnu vibraciju rastera perforacija. Time su panoi osim funkcionalnih poprimili i estetska obilježja.

Stalni postav počinje vrijednim poliptisima Paola Ve-

neziana iz sredine 14. st., *Bogorodicom s djetetom* iz kruga Blaža Jurjeva, iz prve polovice 15. st., te iznimnim kamenim reljefom Andrije Alešija, nastalim oko 1480. Slijedi izbor slika iz zbirki starih majstora i ikona (192 umjetnine, 220 ikona), što pokazuje s koliko je pažnje i poštovanja autor postava pristupio djelima iz umjetničke baštine.

Vremenski skok iz renesanse, baroka i manirizma u umjetnost 19. i 20. st., iako po godinama nagao, vizualno je premošten na posjetiteljima prihvatljiv način. Središnja dvorana, iz koje se postav račva u dva smjera, prikazuje rane skulpture Ivana Meštrovića: *Nevinost*, 1907.; *Portret Ane Trumbić*, 1905.; *Bijednu Maru*, 1905., kao i portrete i pejzaže iz istog razdoblja Mate Celestina Medovića i Vlahe Bukovca. Upravo se u toj dvorani očituju dvije najbitnije odlike postava: da uspijeva uspostaviti dijalog između djela - skulptura i slika, i da se temelji na izboru autora koji su svojim značajem i brojem radova reprezentativni upravo za splitsku Galeriju. To su Meštrović, Medović, Bukovac, a zatim Ivan Rendić, Branislav Dešković, Emanuel Vidović, Marino Tartaglia, Ignjat Job, Juraj Plančić, Ljubo Ivančić...

Posebno je važno razdoblje moderne, a brojna antologijska djela tog razdoblja Galerija posjeduje u

fundusu.

Vrhunskim ostvarenjima Ede Murtića, Koste Angelija Radovanija, Dušana Džamonje, Ive Dulčića, Slavka Kopača, Ferdinanda Kulmera, Ivana Kožarića i drugih autora predstavljena je hrvatska poslijeratna umjetnost.

Suvremena umjetnost zastupljena je radovima umjetnika srednje, ali i mlađe generacije: Lovre Artukovića, Borisa Demura, Damira Sokića, Ane Opalić, Nine Ivančić, Gorana Petercola, Edite Schubert, Borisa Bučana, Gorkog Žuvele, Dalibora Martinisa, Viktora Popovića, Siniše Labrovića, Vedrana Perkova...

Galerija u fundusu čuva i djela stranih umjetnika 20. st., od kojih posebnu vrijednost imaju radovi Puvisa de

sl.3. Umjetnost početka 20. stoljeća u stalnom postavu

sl.4. Skulptura i slikarstvo početka 20. stoljeća u stalnom postavu

sl.5. Iz stalnog postava, I kat

sl.6. Iz stalnog postava, I kat

sl.7. Iz stalnog postava, I kat

sl.8. Suвременa umjetnost u stalnom postavu, prizemlje Galerije umjetnina Split

sl.9. Suвременa umjetnost u stalnom postavu, prizemlje Galerije umjetnina Split

Chavannesa, Egona Schielea i Georga Grosza.

Okosnicu stalnog postava čini kronološki poredak, ali se u pojedinim pasusima pribjegava medijskim, stilskim i tematskim načelima postava. Tako niz malih skulptura glava pokazuje pojedinačne interpretacije portreta i autportreta ili samo jajolike forme glave u kiparstvu Vojina Bakića, Branka Ružića, Ljube Ivančića, Marije Ujević... Kao druga tema unutar medija skulpture istaknuta je ženska figura i akt, a predstavljena je radovima u rasponu od Antuna Augustinčića do Ksenije Kantoci. U jednom se segmentu postava grupira niz pejzaža koji ne govore samo o topografiji mjesta, već o likovnim problemima umjetnika - ekspresiji boje i poteza te o kolorizmu u slikarstvu.

U pojedinim čvorištima postava uspostavlja se dijalog dvaju ili više djela, koji se zasniva na kontrastu ili na sličnosti djela. Te male "priče" unutar velike fabule o umjetnosti, pridonose dinamizmu postava i užitku razgledavanja.

Prostor hodnika koji gleda na atrij iskorišten je za izlaganje crteža i grafika.

Brižljivo osmišljeni detalji interijera Galerije pridonose ugodnoj atmosferi i dojamu harmonije s kojima se suočavaju posjetitelji. Boje su usklađene - sivi ili bijeli zidovi u skladu su s odgovarajućim legendama i postamentima. Interijer je prilagođen karakteru izloženih radova. Tako je pod prvog kata pokriven parketom koji toplinom odgovara pretežno intimističkom karakteru izloženih radova mahom manjeg formata. Prostor je oblikovan montažnim, samostojećim zidovima od knaufa i OSB ploča, koji povećavaju površinu za izlaganje, omogućuju oblikovanje zatvorenih tematskih cjelina i svojim rasporedom u obliku meandra pridonose dinamici priče.

S druge strane, prizemlje u kojemu se izlažu recentna djela suvremenih umjetnika, bilo u sklopu stalnog postava ili na povremenim izložbama, ima otvoren prostor bijelih zidova i poda prekrivenog slojem svijetlog epoksija. Prigodan je za izlaganje velikih formata, instalacija i djela medijske umjetnosti.

Prilikom priprema stalnog postava nabavljeni su suvremeni muzejski materijali i oprema. Tako su slike opremljene decentnim okvirima jednostavnih profila, bijele

Galerija umjetnina Split	
Izložbeni prostor / stalni postav	2.200 m ²
Polivalentna dvorana	51 m ²
Biblioteka	180 m ²
Arhiv	45 m ²
Restauratorska radionica	77 m ²
Uredski prostori	203 m ²
Apartmani za goste	39 m ²
Recepcija / garderoba	68 m ²
Muzejski dućan	66 m ²
Muzejski kafić s terasom	45+75 m ²
Atrij i trijem	396 m ²
Depo	150 m ²

THE GALLERY OF FINE ARTS, SPLIT – TWO PHASES OF RECONSTRUCTION

The Gallery of Fine Arts in Split was founded in 1931; with its holdings of over 3,500 works, it is among the oldest and biggest of Croatian art museums.

Works on conversion, reconstruction and extension of the Gallery lasted from 2004 to 2009 and can be divided into two phases. In Phase 1, from 2004 to 2006, the building of the Old Hospital of 1792 was reconstructed and adjusted to the new, museological needs. Two floors were built on to accommodate offices, library, archives, restoration workshop, meeting room and guest rooms.

The second phase started in 2007, with preparations for and production of the permanent display, which was opened to the public in May 2009.

The reconstructed building has an area of 4,500 square metres, the permanent display taking up 2,200 square metres. The permanent display was devised by Božo Majstorović, museum advisor, director of the institution from 1998 to 2011. The conception is based on a presentation of works in chronological order, although in some sections the set-up is informed by principles of media, style and theme. About 400 pieces are included in the permanent display, which starts with painting of the Renaissance, Baroque and Mannerism from the collections of old masters and icons. The early 20th century receives particular attention. Croatian post-war art is shown with some very fine exemplars, and contemporary art is represented with works of the middle and younger generation. The carefully considered details of the Gallery's interior contribute to the pleasant atmosphere and impression of harmony that greets the visitor.